

๑๒

เดินทางทางของบัณฑิต

(๘)

ดูก่อนมาตลี การที่ยังไม่ให้อ่อนแล้วบริโภค ไม่สมควร
แก่เรา สิ่งนี้เป็นวัตรอันอุดมของเรา อนึ่ง การบริโภคคนเดียว
พระอริยเจ้าไม่บูชา และบุคคลผู้มีได้แบ่งให้ ย่อมไม่ได้ประสบ
ความสุข

เดินตามทางของบัณฑิต (๘)

๒๓๖

การสร้างบารมีสามารถทำได้ทุกเวลา หากมีจิตใจอิ่มใจ แล้วให้ทุ่มเทสร้างความคิดอย่างเต็มกำลัง มหานิสงส์อันไม่มีประมาณย่อมจะบังเกิดขึ้นอย่างเกินควรเกินคาด มนุษย์ทุกคนนั้น ตราบใดที่ยังไม่หมดกิเลส เสบียงบุญนี้ จะเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของทุกชีวิต ดังนั้น ทุกท่านต้องมีจิตใจเยี่ยงพระบรมโพธิสัตว์ ที่ทุกลมหายใจของท่านเป็นไปเพื่อการสั่งสมบุญบารมีอย่างเดียว เมื่อใจของเราผูกพันกับการสร้างบารมีเช่นนี้ จิตใจย่อมจะถูกกลั่นให้ใสสะอาดบริสุทธิ์ เหมาะสมที่จะเป็นภาชนะรองรับบุญใหญ่ รองรับมรรคผล ที่สูงยิ่งๆ ขึ้นไป

มีเนื้อความปรากฏใน ขุททกนิกาย ชาดก ความว่า

“ดูก่อนมาตลี การที่ยังไม่ให้ก่อนแล้วบริโภค ไม่สมควรแก่เรา สิ่งนี้เป็นวัตรอันอุดมของเรา อนึ่ง การบริโภคคนเดียว พระอริยเจ้าไม่บูชา และบุคคลผู้มีได้แบ่งให้ ย่อมไม่ได้ประสบการณ์สุข”

นับเป็นอริยประเพณีอันดีงามมาแต่อดีต ที่ปุญฺยาตายาย หรือครูบาอาจารย์ทั้งหลาย ได้สั่งสอนสืบทอดกันมาว่า “เข้าไดยังไม่ได้ให้ทาน เข้านั้นจะยังไม่กินข้าว วันไดยังไม่ได้สมาทานศีล วันนั้นจะยังไม่ออกจากบ้าน และคืนใดที่ยังไม่ได้สวดมนต์ นั่งสมาธิ แผ่เมตตา คืนนั้นจะยังไม่เข้านอน” นี่เป็นกุศโลบายที่จะทำให้ใจ

เดินตามทางของบัณฑิต (๘)

๒๓๓

อยู่ในบุญให้ชีวิตดำเนินอยู่บนเส้นทางสวรรค์นิพพานอย่างเดียว เพราะกายมนุษย์นี้ ถือกำเนิดมาเพื่อใช้เป็นอุปกรณ์สำคัญในการสร้างชาติ ไม่ใช่เกิดมาเพื่ออย่างอื่น ใครที่ใช้ชีวิตคืนวันให้ผ่านไปพร้อมกับการทำงาน รักษาศีล และเจริญภาวนา แสดงว่าได้ดำเนินตามทางบัณฑิตนักปราชญ์ทั้งหลายในกาลก่อน

อย่างไรก็ตาม ในการถวายนานที่จะให้ได้ผลมากนั้น เป็นสิ่งที่บัณฑิตผู้รู้ทั้งหลายพิจารณาและแสวงหา ท่านจะให้แก่บุคคลที่ควรให้ เพราะเมื่อให้แล้ว จะบังเกิดผลคุ้มค่ากับที่ลงทุนลงแรงไป เหมือนชาวนาผู้ฉลาดคัดสรรเมล็ดพันธุ์ที่ดี แล้วหว่านลงในนาดี เพราะการทำงานนั้น เพื่อจะขจัดความตระหนี่ให้หมดไปจากใจ ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการทำงาน ถ้าเราเป็นผู้ฉลาดในการเลือกให้ทานแล้ว จะทำให้เราเหนื่อยระย้าเวลาในการสร้างบารมี

เหมือนดังเรื่องของท่านโกสิยดาบสผู้ฉลาดในการให้ทาน เมื่อของที่จะให้นั้น มีไม่มาก และผู้ที่มาขอก็มีหลายคน หากจะเลือกให้ทานแก่คนใดคนหนึ่ง ต้องคิดว่า เมื่อให้สิ่งของแก่ใคร จึงจะเกิดประโยชน์สูงสุด แม้บางครั้งบุคคลที่ให้อาจจะไม่ใช่เพื่อนาบุญอันเลิศ แต่หากพิจารณาระหว่างคนดีมากกว่าคนดีน้อย ถ้าให้แก่คนดีน้อยหรือไม่ดี แสดงว่าเป็นการสนับสนุนคนพาล

เดินตามทางของบัณฑิต (๘)

๒๓๘

หากให้แก่คนดีมากก็เป็นการสนับสนุนคนดี ให้มีกำลังใจที่จะทำความดียิ่งๆ ขึ้นไป

ตอนที่แล้ว มาตลีเทพสารก็ได้มอบสุธาโภชน และ สันทนาธรรมอยู่กับท่านโกสิยดาบส ขณะนั้นนางเทพกัญญาทั้งสี่ก็มาถึงและได้มายืนอยู่ในทิศทั้งสี่ คือ สิริเทพนารียืนอยู่ทางทิศตะวันออก อาสาเทพนารียืนอยู่ทางทิศใต้ ศรัทธาเทพธิดายืนอยู่ทางทิศตะวันตก ส่วนหิริเทพนารียืนอยู่ทางทิศเหนือ

*ท่านดาบสถามเทพนารีชื่อสิริเป็นคนแรกว่า “ดูก่อนเทพธิดาในทิศบูรพา ท่านมีชื่อว่าอย่างไร ท่านเป็นผู้มีสระอันประดับแล้ว งดงามดุจดาวประกายพรึก ที่ประเสริฐกว่าดวงดาวทั้งหลาย ดูก่อนท่านผู้มีผิวกายคล้ายกับรูปทองคำ ท่านจงบอกแก่เราว่า ท่านเป็นใคร”

สิริเทพนารีตอบว่า “ข้าพเจ้ามีชื่อว่า สิริเทวี เป็นผู้ที่มีมนุษยบุชาแล้วทุกเมื่อ มาสู่สำนักของท่านเพราะความทะเลาะกันด้วยเรื่องสุธาโภชน ข้าแต่ท่านผู้มีปัญญอันประเสริฐขอท่านจงแบ่งสุธาโภชนนั้นให้ข้าพเจ้าบ้าง ข้าแต่มหามุณีผู้สูงสุดกว่าผู้บูชาทั้งหลาย ข้าพเจ้าปรารถนาความสุขแก่

*มก. สุธาโภชนชาดก เล่ม ๖๒ หน้า ๔๖๔

เดินตามทางของบัณฑิต (๘)

๒๓๕

นรชนใด นรชนนั้นบันเทิงด้วยกามสมบัติทั้งหลาย ท่าน
จงรู้จักข้าพเจ้าว่า สิริ ข้าแต่ท่านผู้มีปัญญาอันประเสริฐ ขอท่าน
จงแบ่งสุธาโภชนให้ข้าพเจ้าบ้างเถิด”

โกสิยดาบสสดับค่านั้นแล้ว ได้กล่าวว่า “นรชนทั้งหลาย
ผู้ประกอบด้วยศิลปะ วิทยา จรณะ ความรู้ และการงานของตน
มีความเพียร เป็นผู้ที่ท่านละทิ้งแล้ว ย่อมไม่ได้ประโยชน์อะไร
ความขาดแคลนที่ท่านทำแล้วนั้นไม่ดีเลย อาตมาเห็นนรชนผู้
เป็นคนเกียจคร้าน บริโภคมาก ทั้งมีตระกูลต่ำ มีรูปแปลก ดู
ก่อนสิริเทพธิดา บุคคลผู้มีโภคทรัพย์ มีความสุข ย่อมใช้สอยนรชน
ที่ท่านตามรักษาไว้ แม้จะสมบรูณ์ด้วยชาติ ให้เป็นเหมือนทาส
เพราะฉะนั้น อาตมารู้จักท่านว่า เป็นผู้ไม่มีสัจจะ ไม่รู้สิ่งที่ดี
และไม่ควร แล้วคบคนผู้สมบรูณ์ด้วยศิลปะ เป็นต้น เป็นผู้หลง
นำผู้รู้ให้ตกไปตาม เทพกัญญาเช่นท่านย่อมไม่สมควรได้รับ
อาสนะและน้ำ ที่โชนสุธาโภชนจะสมควรเล่า เชิญไปเสียเถิด
อาตมาไม่ชอบใจท่าน”

ครั้นสิริเทพธิดาถูกโกสิยดาบสห้ามแล้ว ก็อันตรธาน
หายไป จากนั้นโกสิยดาบสได้เจรจากับอาสาเทพธิดาเป็นคนต่อ
ไปว่า “ดูก่อนเทพธิดา ผู้มีดวงตางาม ในที่นี้ ใครเป็นสหายของ
ท่าน ท่านอยู่ในป่าใหญ่แต่ผู้เดียวไม่กลัวหรือ”

เดินตามทางของบัณฑิต (๘)

๒๘๐

เทพธิดาอาสาตอบว่า “ข้าแต่โกสียดาบส ในที่นี้สหายของข้าพเจ้าไม่มี ข้าพเจ้าเป็นเทวดามีชื่อว่า อาสา เกิดในดาวดึงส์พิภพ ที่มายังสำนักของท่าน เพราะหวังสุธาโภชน ข้าแต่ท่านผู้มีปัญญาอันประเสริฐ ท่านจงแบ่งสุธาโภชนนั้น ให้แก่ข้าพเจ้าบ้าง” โกสียดาบสรู้ว่า เทพอาสาเป็นผู้ให้ความหวังและความสำเร็จเฉพาะบุคคลที่ตัวเองชอบใจ แต่ไม่ได้ให้แก่คนที่ตัวเองไม่ชอบใจ เธอเป็นผู้ที่ไม่ได้ตั้งความหวังไว้โดยชอบ จึงกล่าวสอนว่า

“พ้อคำทั้งหลาย มีความหวังแสวงหาทรัพย์ ย่อมพากันล่องเรือแล่นไปในทะเล พ้อคำเหล่านั้นส่วนมากมักถูกพายุพัดจมลงในท่ามกลางมหาสมุทร ถูกสัตว์ร้ายในมหาสมุทรทำอันตรายจนถึงแก่ชีวิตบ้าง ทรัพย์สมบัติต้องสิ้นไปบ้าง น้อยคนนักที่จะสมหวังตั้งใจปรารถนาส่วนชวานาย่อมไถนาด้วยความหวังหวานพิชก็กระทำโดยแยบคาย แต่ไม่ได้ประสบผลอะไรจากข้าวกล้านั้นเลย เพราะโดนเพลี้ยบ้าง ฝนแล้งบ้าง

สัตว์ผู้แสวงหาความสุข เป็นผู้ใคร่จะไปสู่สุคติสวรรค์ ละทิ้งธัญชาติ ทรัพย์ และหมู่ญาติของตน อุตส่าห์ออกไปทำความเพียรตามลำพัง แต่ได้ประพฤติวัตรอันเศร้าหมองตลอดกาลนานเพราะความไม่รู้ สัตว์เหล่านั้นเป็นผู้เดินทางผิด ย่อมไปสู่ทุคติเพราะความหวังผิด เพราะฉะนั้น ท่านชื่อว่า อาสา

เดินตามทางของบัณฑิต (๘)

๒๘๑

ที่เขาสมมุติว่า เป็นผู้มักกล่าวให้คลาดจากความจริง ดูก่อนเทพธิดาอาสา ท่านจงนำความหวังในสุธาโภชนในตนออกเสีย เทพธิดาเช่นท่าน ยังไม่สมควรอาสนะและน้ำ สุธาโภชนจักมีแต่ที่ไหนเล่า ท่านจงไปเสียเถิด ท่านไม่เป็นที่ชอบใจของเรา” เทพธิดาอาสาถูกท่านโกสิยดาบสรุกรานเช่นนี้แล้ว ไม่อาจที่จะอยู่ที่นั่นอีกต่อไปได้ จึงต้องอันตรายหายไป

เราจะเห็นว่า บัณฑิตผู้รู้ที่แท้จริงนั้น ท่านจะเลือกเฟ้นในการให้ทาน และไม่ว่าจะอยู่ในสถานที่ใด ท่านไม่เคยว่างเว้นจากการให้ทาน ท่านจะทำความดีทุกรูปแบบ เพื่อยังความเต็มเปี่ยมของชีวิตให้เกิดขึ้น การจะให้อะไรแก่ใครนั้น ต้องรู้จักเลือกให้ดังพุทธพจน์ที่ว่า วิเจยฺยทานํ สุตตปฺปสฺสจฺจํ การเลือกให้ ตถาคตทรงสรรเสริญ ดังนั้น พวกเราควรดำเนินตามอย่างของบัณฑิตนักปราชญ์ทั้งหลายในกาลก่อน หมั่นเป็นผู้ให้เสมอ เราจะให้แก่บุคคลผู้ควรให้ ให้อด้วยใจที่ใสบริสุทธิ์ ให้เพราะเห็นคุณค่าของการให้ และให้เพื่อสละความตระหนี่ออกจากใจ เพื่อให้ได้มาซึ่งความสุขอันยิ่งใหญ่ คือ การได้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายใน

